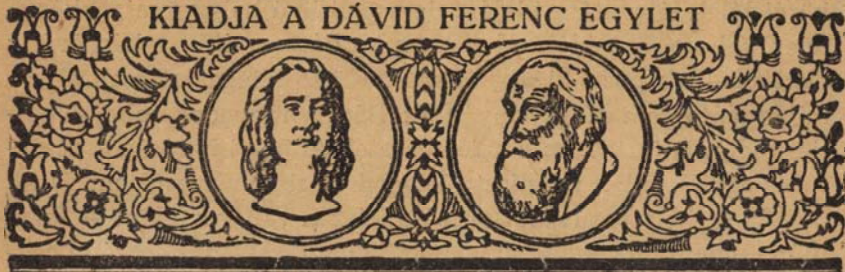

UNTÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Újévi üdvözet

minden rendű és rangú egyházi és világi híveinknek
a két magyar hazában

Kedves Atyámfiai! — Most, hogy Isten kegyelméből ismét saját magamon tapasztalom, hogy „sokrendbeli próbák vannak ez világi életben“, első szavam is a hála és a köszönet legyen a Gondviselés iránt, aki a betegséggel járó kényszerű pihenés után újból visszaadta erőmet és munkakedvemet, s a hivatással járó köteleességek buzgó teljesítésére hathatósan serkent. Mert bizony a mai világban nem maradhatunk sokáig a négy fal között. Az elszigeteltségből ki kell lépnünk az élet és munkásság küzdőterére, a világ piacára, sőt talán a harci frontra is, ahol azonban csak hozzánk méltó nemes fegyverekkel óhajtjuk megvédelmezni a századok mártíriumával megpecsételt Igazságunkat, azt az evangéliumi szent hitet, amely kit-kit az áldozat és a szeretet mértéke szerint üdvözít.

Köszönöm a jóbarátoknak, hogy betegségemben meglátogattak s jókivánataikkal nyomott kedélyhangulatomat fölélénkítették.

Köszönöm a Gyülekezeteknek, hogy a karácsonyi szent ünnepek alkalmából együttesen imádkoztak érettem, az én teljes felgyógyulásomért; hogy ismét a „magam lábán“ járhassak

Varga József urnak

Varga József
Olasztelek-Udvarhely vm

Urnám fogadója

s meglátogathassam buzgó atyánkfiait a legtávolabbi szórványban is.

Készülődtem is a missziói munkára még a tavaly, a pünkösdi lélek látogatása idején; de a politikai helyzet miatt kénytelen voltam jobb időkre halasztani a háromszéki egyházkörünk ekklezsiáinak püspöki vizitációját. Külső látogatást csak alkalmilag végeztem Nagybányán és Bánffyhunyadon, ahol istentiszteletet is tartottam s a felekezetek és helyi hatóságok részéről is egyházunkat megtisztelő fogadtatásban részesültem. Most, hogy a székely vasút csatlakozása készen van, remélem — Isten után — nem lesz akadálya annak, hogy a „zágoni halovány csillag“ vezérlete mellett, úttervetemet megvalósíthassam. S ugyancsak remélem, hogy a tavaszfélen ott lehetek Székelykeresztúron, a gimnázium 150 éves jubileumán, amikor az új épületet is fölszentelhetjük, amire — tudvalevőleg — az első világháború kitörése miatt nem került sor. Ekkorra tervezzük a Gazdasági Iskola alapkövetéti ünnepét is.

Szóval, ez a reánk virradt 1943-ik esztendő elég mozgalmasnak ígérkezik. Miközben gondolom, hogy mindannyiunknak vágya és reménye magyar Hazánkat és a nagyvilágot illetőleg abban összpontosul, hogy az ideális lelkiállattal vállalt és dicsőséggel végzett óriási küzdelem meghozza magyar népünk számára is a maga győzelmes befejezését. Odakünn — hála Istennek! — szilárdan áll a front, megingathatatlan a jellem és a becsület vértjébe öltözött honvéd hadsereg. Ebben a mai vezetés mellett, velünk együtt gyászoló Kormányzói Családunk töviskoronáját tekintve, bátran megbízhatunk... Legyen hát rend és tisztesség, egymás megbecsülése és önzetlen munka és jóakarató támogatás fönt és alant, idehaza, a magyar polgári társadalom összes rétegeiben. Sőt az egyházi téren is, ahol Erdély a múltban is mindig vezetett. Itt sem engedhetjük meg, hogy magas állásban levő vezető ember olajat öntsön a tűzre, amely a „Ne temere“ pápai Bulla óta amúgy is, hol lappangó, hol emésztő lángban tizedeli Hazánkban a keresztény családok külső jólétét és belső békességét.

Kedves Atyámiai! Ti, kivált a városokban és a távoli szórványokban majdnem mind vegyes házasságban éltek, s egymás templomába felváltva jártok, hogy a mindenek Urát, az élő Istent, bevett szent szokás szerint tiszteljétek. Csak nem gon-

doljátok, hogy az Ūristen annyira részrehajló lenne, hogy az egyik félnek az imádságát meghallgassa és teljesítse, a másikat pedig nem? Hiszen, százszor-ezerszer hallottuk, hogy az Ūr nem személyválogató: csak tetteinket nézi, s azoknak is csak a forrását, az imádságos szívet s aszerint hozza meg a maga ítéletét. Földi helytartója pedig csak egyetlenben egy van: az élő lelkiismeret. Ennek ítélőszéke elé idézzük mindazokat, akik a mai apokaliptikus időkben is — a zavarosban halászni szeretnének. Kérlek az Ūr Jézus szent nevére, hogy maradjatok hívek a megismert Igazsághoz, amely megszabadított minket a lélekölő Betű uralma alól s megnyitotta Mindnyájunk számára az égi Atyához, a mi Egy Igaz Élő Istenünkhöz vezető utat.

Imádkozzatok Őhozzája gyermeki alázattal, bizalommal és szeretettel, jó reménységgel várva bűneitek bocsánatát s a jelen súlyos küzdelmeiből való áldott szabadulást a Béke és a kiengeztelődés jegyében. Én sem szűnök meg buzgón imádkozni a Gyülekezetek anyagi és erkölcsi javaiért, a templomok világosságáért és iskoláink felvirágozásáért.

Arra kérem Szolgatársaimat, hogy a szószék és a chorus szomszédságában és a parochiákon uralkodjék mindenütt szerte a Hazában, a Nemzet nagy céljainak szolgálatában is, harmonikus együttműködés! Legyünk mindannyian engedelmes eszközei az áldott atyai Gondviselésnek, hogy a barázdába hullott mag sokszorososan meghozza a maga gyümölcsét népünk javára és Isten dicsőségére . . .

Ilyen szellemben kívánok édes Mindnyájatoknak boldog Ūjesztendőt. Fogadjátok főpásztori meleg üdvözetemet és áldáskivánataimat!

Szeretettel:

JÓZAN MIKLÓS
unitárius püspök.

DR. MIKÓ IMRE orsz. képviselő nov. 20-án a képviselőházban s egyik decemberi estén Kolozsvárt az Erdélyi Párt helyiségében nagyszabású beszédet tartott a magyar nemzeti-ségi kérdésről. Kolozsvárt az erdélyi, s abban is főképpen a román kérdéssel foglalkozott. A kiváló képviselő mindenütt nagy hatást ért el nagy tudásról és éles meglátásról tanuskodó előadásával.

Új esztendő — új munka

Az 1942. esztendőben megszerveztük jövődő fejlődésünk biztosítására az élő erőtánpótlást. Új idők számára új ifjakat állítottunk az unitárius élet útjainak legalsó lépcsőfokára. Két gimnáziumunkban máris összesen 35 unitárius ifjú csemete sarjad a jövődő terhes élet szolgálatára, a Berde Bizottság erőfeszítése nyomán. Ezek évi költségének fedezetére 21.000 pengő előteremtéséért küzdünk nagy sikerrel.

Kolozsvári kollégiumunkban felállítottuk 30 gyerek számára inasotthonunkat, melynek tizenhét pengőnyi költségvetése szintén a mi erőfeszítésünkre vár, hogy az államtól és társadalomtól kiverelkedjük ezt az összeget.

Fölkerekítve úgy mondhatjuk, hogy az ifjúság nevelése útján és terén egyházi költségvetésünkön felül közel 40.000 pengőt mozgatunk meg egyházi életünk kiépítésére.

A megszervezésben is, az útbaindításban is példát adtunk arra, hogy egyházat hogyan lehet vállvetett teremtő munkával fenntartani és építeni. S ha régi idők sok sikertelen kísérleteivel és erőtelen kezdeményezéseivel szemben hatalmas anyagi erőket tudtam megmozgatni mind az állam, mind pedig a társadalom részéről, úgy ennek egyetlen magyarázata az, hogy az emberek szívesen adják megtakarított pénzüket oda, ahol nem sakkhúzásokkal és nem a szájak üres lármájával töltik az életet, hanem ahol az alkotó kezek, az összetámaszkodó vállak és emberekért összeemelegedő szívek állnak munkába.

A magam példája s a még csak a kezdetekkel küszködő erőfeszítéseim sikerei készítenek arra, hogy az újév hajnalán egyházam minden tagját a teremtőmunkába való lendülésre és az alkotó munkában való összefogásra szólítsam. Ebben a közösségi munkában az egyháznak, mint nemzetalkotó közületnek egysége nem tűr pártokba szakadozott embereket és épűgy nem tűr csak pártérdekeket szolgáló munkát. Az egyház a nemzet alkatrendszerében az első élvonalban álló erkölcsi testület, melynek tagjait az erkölcs egyik legfőbb nyilvánulata: a felelősségtudat és ennek legfőbb letéteményese: a lelkiismeret különösképpen kell hogy vezesse, minden elhatározásnál és minden lépésnél. Éppen ezért az egyházi életben különösen felelőtlen és különösen lelkiismeretlen léleknek kell megbélyegeznünk mindenkit, aki önös szándékaival az egyház egységét bontja és vele sorsdöntő nemzeti életünk idején egyházát és nemzetét elárulja.

A cselekvés terén az *egyház egységének alapfeltétele a mindenkit terhelő munkaközösség* és fejlődésének is biztosítója csak a mindenkit bevonó összefogó munka lehet.

Sem a munkaközösség, sem az összefogó munka nem jelenti azt, hogy ki-ki, zavart fővel, mindennemű munkába

belevágjon és korlátolt erejét a sok lehetőség között semmivé porlassza föl. *A munka közössége a munka tagolódását és szervezett szakszerű megosztását jelenti, melyet egyházi szervezetünk törvény szerint eleve szabályoz.*

Az egyházi munkaközösség elve azt követeli, hogy *ki-ki a maga feladatát becsülettel ismerje föl, tanulmányozza töviről-hegyire, tennivalóit tervszerűen dolgozza ki és az elfogadott vagy az eskü alatt vállalt hivatásából vállaira nehezedő munkát becsülettel végezze el.* Hátoldalán idetartozik az is, hogy egyfelől az egyik közületi szerv ne kontárkodjék bele a másiknak hivatásszerű munkájába, másfelől pedig mindenki tudja és ismerje föl magáról azt, hogy ő az egyház nagy egyetemének csak egy kis része és így az egyházvezetés semmi ágában sem tartozik feladatkörébe. Az egyháznak törvény szerint megvannak vezető közületei és felelős vezető személyiségei, kik kötelességből is, vállalkozásból is, lelkük sugallata és Isten támogatása szerint is elvégzik az egyetemes egyházvezetési és irányítási feladatokat.

Mikor az újesztendő küszöbén az egyház minden szervétől megvárom az őt illető munka áldozatos teljesítését: részleteiben a következőkben jelölöm meg a mi unitárius összefogásunkat és nemzeti teherviselésünket.

Papnevelő intézetünk feladata papnevelésünk hűséges és becsületes szolgálata és a teológiai tudományoknak, valamint egyházi életünk tudományos kérdéseinek az eddiginél jóval erőteljesebb művelése.

Ismételten mondtam, hogy egyházunk arculata sok tekintetben olyan, amilyenné teológiánkon a lelkészifjúságot nevelik. Ott kell a tekintélytiszteletnek beérlelődnie azáltal, hogy teológusprofesszoraink tudományos munkásságuk és tudásuk alapján igazán tudós tanárai és becsült tekintélyei az ifjúságnak. Ott kell a kutató-fürkésző szellemnek kiművelődnie azáltal, hogy az ifjúság tanáraiban a fölemelő, a fáradhatatlan, a kutatómunkára magával ragadó példát lát. Ott kell az egyházegységének és bonthatatlanságának magvát a lelkészifjúság lelkivilágában elültetni, azáltal, hogy hirdetik a tanárok a közösségi élet elemi alapjaként az egység elvét és gyakorolják az ifjúság szeme előtt az egységet az egyház vezetőségével való építő összefogásban. Ott kell a közigazgatási szolgálat erkölcsének: a gyors és pontos közzolgálati munka elvének lelkükbe csepegnie, hogy aztán a lelkészi hivatali élet, mely őket az Egyház hűséges szolgálatára kötelezi, ne maradjon felelőtlen és ne maradjon üres élet. Ott kell megtanulniok és megszokniok, hogy a lelkész pásztori szolgálata a nemzeti élet kiépítésében és jövődönk megvalósításában a legszebb és a legáldozatosabb hivatások közé tartozik, mert a lelkész a népet emeli öntudatos nemzeti szintre és mert *ez a nemzetteremtő munka sok lemondást, sok balázsferenci apostolkodást követel*

a lelkésztől. És ott kell megtanulniok, hogy ennek az apostoli feladatnak betöltésére éppen a mi unitárius vallásunk és egyházunk a legalkalmasabb, mert a mi unitárius közösségünk történelmiségében a legkiemelkedőbb módon küzdő egyház, és ez a mi unitárius közösségünk lelki alaplényegében az embert, mint a teremtés szabad, önmagára és cselekvéseire utalt harcoss egyénét ismerte fel.

Ezt az unitárius öntudatot kell valláserkölcsei nevelésünk alaplényegévé tennie két gimnáziumunknak is. Onnan is cselekvő, nemzeti jövőnkért küzdeni s az unitárius sorsközösségért munkálkodni és áldozni kész ifjakat kell kibocsátanunk, akik a székely nemzeti öntudattól duzzadtan hintik a közösségtudat elveit és teljesítik az összefogás nemzet- és egyházépítő jelentőségét. A két tanári testületnek szintén példájával kell ezt az egymást támogató küzdő elvet vonzóvá tennie. Tervem, hogy két gimnáziumunk tanári testületét és az egyház tanítóit egy nevelői kör közösségébe hozzam össze, melynek feladata az unitárius nevelő eszményének elmélyítése lesz. Ennek a feladatnak megvalósításáért szélességben is küzdenünk kell azzal, hogy egyházi életünk támogatására, meg kell valósítanunk unitárius fiú- és leánypolgári iskolánkat. Enélkül nem fejleszhetünk iparos- és kereskedőtársadalmat.

Lelkészeink már megalkották a maguk közösségét a lelkész-körben. Ez a kör a lelkészek érdekeinek védelmére alakult szakképviselő, mely alapszabályokkal biztosított függvénye az egyetemes egyházi életnek. A lelkészkör létjogosultsága akkora, amekkora mértékben szolgálni tudja az egyház egyetemének fejlődését. Ezt pedig csak azzal valósíthatja meg, ha cselekvő kötelességeket vállal az egyházi életben. A cselekvő élet pedig számára szakszerűleg adódik abban, hogy főfeladatául tűzze ki a *lelkészi hivatásnak az élet tapasztalatain alapuló tudatosítását, elmélyítését és közösségi vonásának kimunkálását.* Lelkészkarunk egyházi életünk gerince s ez a gerinc igazán kemény és rugalmas gerinccé akkor válik, ha *mind külsejére, mind pedig lélekbéli belsejére unitárius egyenruhát ölt,* ha megvalósítja unitárius öntudatának bélyegeként az egyforma palást- és sapkaviselést, a templomról-templomra azonos lelkészi szolgálati rendet és a lélekről-lélekre azonos unitárius hittevést. Még tréfának is rosszul esik fülemnek azt hallani, unitáriusnak lenni annyit jelent, mint egyéni meggyőződését a hitélet terén kinek-kinek szabadon hirdetni. Meg kell szünnie annak, hogy az ilyen gúnyra a legkisebb ok és alkalom is adassék, és pedig azért, hogy a vallásos élet formai szolgálatai mindenki által szigorúan betartassanak és lelkületünk közös arculata hitelveink egységes hirdetésében megvalósíttassék. Elhatároztam, hogy illetékes tényezők részéről unitárius mi voltunk szigorú ismérveként és fejlődésünk határozott utakra való irányítása érdekében hitelveink világosan megformuláz-

tassanak, s ebben a munkában a lelkeszkörnek is ki kell majd vennie részét. Örök feladata legyen a lelkeszkörnek a hívek fegyelmezésének és nevelésének kérdése is, melyre a körök szerint lehet megbeszélési anyagot összehordani.

Egyháztársadalmi életünk két egészséges szerve a Dávid Ferenc Egylet és a Nőszövetség. Mind a kettő az Egyház és az egyházközségek szerves része és mind a kettő arra van hivatva, hogy azokon keresztül a lelkész a néphez közelebb juthasson, hogy bennük a szószék különbségtevő magassága megszűnjék és helyébe a szeretetet és gondosságot gyakorló lélek meleg közelsége kerüljön. Lelkésznek ezt a két egyesületet és a két egyesületnek önmagát nagyon komolyan kell vennie. Ne ünnepségre rendező, bál- és színházmegvalósító szövet tekintsen egyik se a Dávid Ferenc Egyletben vagy a Nőszövetségben, hanem komolyan vegye azt, hogy a Dávid Ferenc Egylet a nép valláserkölcsei nevelésére, vallásunk öntudatosítására és népszerűsítésére született, s a Nőszövetség dolga pedig az unitárius női lélek elmélyítése.

A katonaság rájött már annak a nemzetnevelő tételnek igazságára, hogy nincs a nevelésnek zárt, rövid korszaka, s a katonai szolgálat nem elegendő a honvéd nevelésére, hanem utána lövész szolgálatnak kell következnie a lövészegyesületekben. *A Dávid Ferenc Egyletet is úgy kell tekinteni, mint az iskolából kikerült unitáriusság valláserkölcsei nevelő egyesületét, iskoláját, mely egyfelől a népművelés egyetemes kérdéseivel, másfelől az unitárius vallásos élet és gyakorlat öntudatosításával, a közösségi szellem kiművelésével, a nemes erkölcsök ébresztésével, az áldozatkészség fokozásával és az áldozatnyújtás megszervezésével viszi előbbre az egyházközség és vele az egyház életét.*

A Nőszövetség pedig mint jótékony egyesület, megszábadulván az állam közbeléptével agg- és árvaházi feladataitól, *térjen át teljesen a női közösségi élet elmélyítésére* és ebben két nagy kérdésnek, az anyaságnak és a gyermekvédelemnek ápolására. Nagy feladatok ezek, jóval jelentősebbek, aminőt pl. bármely más egyesület egyáltalán maga elé tűzhet. Bibliaórákon a női vallásos életnek kell elmélyülnie az anyának és a gyermek gondolatának és a női erkölcsnek a jegyében, a kötökéken pedig unitárius nőinknek az anya és a gyermek nemzetalkotó jelentőségében, továbbá a női közösségi szellemben kell megerősödniök és felemelkedniök. Ezen közjelentőségű értékekkel szemben *unitáriusnak is meg kell maradnia a mi nőinknek, és a nőszövetségi összejeveteleken hitvédelmünkben kell büszkén erősödniök és minden erővel éles harcot folytatniök a reversálisadás ellen.*

Az unitárius öntudat, cselekvő élet és áldozat kimunkálásában nagy feladat vár az *Unitárius Irodalmi Társaságra* és az *egyházi sajtóra*. Mindkettőnek föl kell lendülnie, mindkettőnek

föllendülését azonban csak a vallásközönség valósíthatja meg azzal, hogy rendeli az irodalmi termékeket és vele a betű életének alapjait teremti meg.

Egyházi életünkben nagyfontosságú feladatok várnak az *egyházkörökre*. Varga Béla püspökünknek azt az alapvető gondolatát, hogy mi unitáriusok kifejezetten népi egyház vagyunk, minden erőnkkel meg kell valósítanunk, és erre az egyházköri élet megszervezése és tartalommal való telítése az egyetlen mód. Az egyház lényegbevágó feladata a lelkek gondozása lévén és híveink a falvakban élvén, az egyház főbenjáró hivatásának teljesítője a lelkész és ebben a főbenjáró feladatban elsősztályú eszközei a keblitanács s annak fejeként az egyházközségi gondnok: mindezeknek, tehát lelkészeknek, kurátoroknak, presbiteri képviselőknek gyakorta kell összejönniök. Erre pedig se a főtanács, se az évente egyszeri és mai alkatában adminisztratív körü közgyűlés nem alkalmas. Jövendőnk érdekében az egyházkörökben kikeresett körü központban állandó és nagyobb szabású körü életnek kell kialakulnia. Erre megvan a szerencsés természeti adottságunk, hisz Marosvásárhely, Székelyudvarhely, Székelykeresztúr, Sepsiszentgyörgy oly kedvezően fekszenek, hogy mindenütt meg lehet teremteni a kör központját és abban a körü unitárius közönségi életet, mely buzgó tevékenységével a népi egyházat megvalósítja.

Mindezeket azonban csak szemlélődéssel és helybenállással megvalósítani nem lehet. De egy embernek erőfeszítésével sem. Mi előre csak úgy haladunk, ha a maga helyén mindenki gondolkodik, mindenki felismeri a maga természetes feladatát, mindenki felel és mindenki küzd érte. És nagy felelősségtudattal mindenki azt mondja: „Nem vagyok ugyan püspök, nem feladatom az egyházvezetés, de azért a magam részét kérem és vállalom az egyház előbbrevitelében!”

Az 1943. esztendő legyen a teremtő munka esztendeje, kinek-kinek a maga őrhelyén.

Gelei József.

Pál Ferenc tb. esperes

1861—1942

Karácsonyra virradóra egy nemes élet lángja aludt ki Oklándon. Pál Ferenc ny. lelkész és tb. esperes visszaadta fáradt, munkás lelkét a Mindenhatónak.

Sok szép emlék ébred fel szívünkben, midőn Pál Ferenc nemes alakjára gondolunk. Fölidézzük azokat a boldog időket, melyek a világháború előtt elmúltak s látjuk abban Pál Ferenc kiegyensúlyozott kedves alakját. Idézzük fel hát az ő életét,

mert ezáltal édes boldogságot szerzünk magunknak, habár könnyeinket hullatjuk is. Egy igazi Istentől megáldott élet képe tárul előnkbe s úgy érezzük: oly jó az ő emlékénél időzni.

Pál Ferenc Firtosváralján, 1861 október hó 7-én született. Három elemi osztályt szülőfalujában, a negyedik elemi és a székelykeresztúri előkészítő osztályban végezte. Ugyancsak Székelykeresztúrt végezte a gimn. I—V. osztályait, a felsőbb osztályokat pedig Kolozsvárt, ahol 1881-ben érettségit tett. Katonai pályára akart lépni, mint annyi más barátja abban az időben, de Benczédi Gergely néhai boldog emlékezetű tanár, aki páratlan életbölcességével annyi ifjúnak mutatott helyes irányt, lebeszélte arról és a lelkészi pályát ajánlotta. Sokszor emlegette már idős korában is, hogy sohasem bánta meg a jó tanács megfogadását. Az egyház is nagy nyereséget kapott benne, mert Pál Ferencből az Úrnak sírig tartó hűséges katonája, híveinek pedig mindig gondos, mindig szerető pásztora lett.

Teológiai Intézet elvégzése után (1884) Tordán az akkori szckás szerint két évig köztanítóskodik. 1886 nov. 28-tól 1890 november 1-ig Recsenyeden lelkészkedett, azután pedig 1933 május 10-ig Oklándon teljesíti az unitárius lelkész magasztos hivatását. A lelkészi hivatás mellett mindig volt más egyházi és társadalmi munkaköre is. Csak röviden említjük ezeket. 1887—1896-ig a régi házassági törvénynek megfelelően a papi-szék prókátorja; 1898-tól 16 éven át az egyházkörnek jegyzője s a körü D. F. Egyletnek pénztárnoka s 1914-től 12 éven át esperese, azután pedig tb. esperese. Ugyanebben az időben a körü D. F. Egyletnek elnöke is volt. 1917-től egyideig az egyház főközügyigazgatója is volt. Világi társadalmi munkakört is töltött be. Az Udvarhelyvármegyei Takarékpénztár oklándi fiókjának igazgatója, a helybeli Uri Kaszinónak elnöke, Udvarhely vármegye törvényhatósági bizottságának több cikluson át tagja; a román megszállás alatt pedig a járási magyar pártnak elnöke volt. A megszállás szomorú korszakában a felekezeti iskola egyik legkiválóbb és áldozatosabb harcosa volt.

Az Ég anyagilag is megáldotta munkását s az lehetővé tette azt, hogy az oklándi egyházközség részére 10.000 lej, a szülők emlékére Vargyason 2000 lej és Firtosváralján is 2000 lej alapítványt tett az őt és hivatását teljesen megértő feleségével: Imecs Rózáliával, kivel a legpéldásabb házasesetet élte. Ezek csak a főbb adományai, de az áldozat mindig szívének legbensőbb ügye volt. Harangöntetés, hősök emléke, temető bekerítése, kántori lak bővítése, harangozói telekvásárlás mind az ő érdeme s minden alkalommal a jókedvű adakozók közé tartozott.

Pál Ferenc mint lelkész és egyházi főember mindig a legtekintélyesebb emberek közé tartozott. Tisztaszívű, őszinte, igazmondó ember volt. Sohasem lépett fel pózzal, külsőségek-

kel és reklámmal. Mégis szavának súlya volt a palotákban és kunyhókban, a faluházánál, vármegyeháznál vagy az egyházi főhatóság termeiben. Minek köszönte ezt a hatást? Szeretetteljes szívének. Szerette hivatását, szerette népét, szerette az unitárius egyházat s szeretetében boldog volt a családi életben. Isten házasesetét nem áldotta meg gyermekekkel, de örökbe fogadták a világháborúban hősi halált halt Balázs János derék tanító leányát: Rózsikát s ezzel minta családi életük minden tekintetben teljes volt.

Pál Ferenc az igazi kősziklára építő lelkipásztor volt. Munkájának emléke élni fog, magvetése százszorosan terem hívei lelkében. Azok közé a lelkek közé tartozik, kikben a Mindenható Atyának kedve telik.

B. P.

Bedő Albert

1886—1942

Kálnokon (Háromszék m.) született; egyszerű székely gyalogos katona-nemes csaladából származott. Hivatásérzete a néptanítói pályára irányította s pályáját mindvégig nagy hivatássszeretettel töltötte be.

Tanítói és kántori oklevelet 1908-ban szerzett Kolozsváron, az ország egyik legjobb tanítóképzőintézetében s tele ambícióval, lelkesedéssel, még azon év őszén állást is foglalt Homoródkeményfalván az ottani állami népiskolánál, betöltvén egyúttal az egyház énekvezéri állását is. 1920-ban hasonló minőségben Homoródszentmártonba került. Ott 1935-ig működött, amikor is nyugalomba vonult s Kolozsvárra költözött.

Nyugalmi évei is küzdelemmel teltek, míg végre az 1940-i boldog visszatérés őt is visszaadta feladatkörének, hivatásának. Tanügyi felsőhatósága Kolozsvár egyik legnagyobb népiskolájának vezetésével, igazgatásával bízta meg és e megbízást két éven át lelkiismeretes pontossággal, nagy ügy-szeretettel, hozzáértéssel és lelkes buzgalommal látta el.

A nyár derekán súlyos betegség támadta meg a még teljes lendülettel dolgozó férfit; december 15-én itthagya örökre hitvesét, gyermekeit s hön szeretett intézetét, kartársait.

Életét az állandó, becsülettel végzett munka, az aprólékos-ságig pontosság, — igazi hivatássszeretet jellemezte. Egyházát is mindvégig hűséggel szolgálta. Igazi néptanító volt, — a „kevesen hű“.

Emlékét a gyermekszívek hálája kegyelettel őrizi.

K. K.

Felhívás a kolozsvári konviktus ügyében

A kisebbségi sors nehézségeit alig átvészelt tápláló anyja: a kolozsvári kollégium konviktusa a bécsi döntés óta sem tudott anyagi biztonsághoz jutva megerősödni. Sőt újabb nehézségei támadtak az új határmegvonással kettévágott Erdélyben. Délerdélyben maradt testvéreink gyermekei menekült diákokká váltak, akiket a magyar kormányzat nagylelkű támogatója mellett javarészből mégis az Egyház illetve elsősorban a konviktus kellett ellásson. A háborús helyzet miatt régi alapjaink helyre nem állhattak s a Főgondnok urunk egyházmentő vállalkozása, a Berde-bizottság sem tudja teljes egészében a mult és jelen nehézségeivel küszködő kolozsvári konviktust jobb pénzügyi helyzetbe juttatni. (Az iparostanoncok ellátása újabb megterheltetést jelent egyházunk számára.) Ennek a nehézségnek főoka pedig az a tény, hogy intézetünk és egyházunk vezetősége a maga szegénységében is keresztényi és magyar fajtestvéri szeretettel sietett a kisebbségi sors idején (és jelenleg is) a magyar középosztály utánpótlásának nemzetmentő támogatásában minden anyagi erejét felülmuló áldozattal résztvenni. Aránylag egyetlen kisebbségi intézetben sem tanulhatott annyi szegénysorsú tanuló és oly sok kedvezményel, mint nálunk. A szülőket, anyagi nehézségeiket méltányolva, díjak behajtásával nem hajszoltuk. Most azonban, midőn ősi Alma Materünk volt tanítványai (még a legfiatalabb korosztályiak is) Erdély hazatérése óta jobb anyagi helyzetbe kerültek, mindannyiuk lelkiismeretéhez kell fordulnunk a kolozsvári konviktus felkarolása érdekében. Hihetetlen összegre menő hátrálékaikat most sem végrehajtással akarjuk megkapni, hanem kérő szózatokkal, hogy akár hátrálék, akár kedvezmény formájában számukra juttatott kölcsönt kezdjék meg a legsürgősebben visszafizetgetni, mert a szebb magyar jövő építők munkásaivá válnak e kötelességük teljesítésével.

A jelenleg tanuló fiúkért, azok továbbtanulási lehetőségért, kedvezményeiért, a délerdélyi diákokért nemcsak tartozásuk összegéig, hanem azon felül vagy anélkül is felelős minden volt tanítvány, sőt minden unitárius vagy más felekezeti magyar is (t. i. a multban és a jelenben is minden hitvallású magyar fiatal tanítottunk, segítéztünk).

E lap hasábjain kéri tehát a kolozsvári konviktus jelenlegi gondnoka az Igazgatóság nevében régi hátrálékos, kedvezményes vagy bármily jellegű tanítványainkat, továbbá unitárius afiainkat és a magyar testvérközösség áldozatos tagjait, hogy segélykérő szózatunk anyagi tehetségükhöz mért fizetéseikkel, adományaikkal siessenek konviktusunk segítségére.

A pénzküldeményeket közvetlenül a konviktus címére kérjük az adományozó és a cél pontos megjelölésével.

Reméljük, szózatunk megértésre talál az illetékesek lelkében egyházunk és nemzetünk javára.

Vörös István
gondnok.

ÖRÖK MAGYARSORSBAN

Földbe mélyen szánt az ekém,
Húzza azt négy tarka tehén.
Kis lánykám a bajt megosztva,
A négy tarkát hajtogatja.
Most egy bátyja katona már,
Leventére más kettő jár. —
Fiukra várt más feladat
S így az ostor lányra maradt.

Tovább ballag a négy tehén:
Kis lányomat figyelem én.
Mily férfias akaratja:
Kis ostorát pattogatja.
Akár mintha fiú lenne —
Hí-ne... csá-ne!... hajtsa egyre.
— Lányba is van vasakarat:
S így a munka el nem akadt. —

Tovább ballag a négy tehén:
Forró napfény ömlik elém.
Nől a szántás többről-többre,
Rácsurog az arcom gyöngye.
S míg a fiúk erre, arra
A hazáért állnak rajba',
Addig itt az apa s lánya
A magyar-rög katonája!...

Izsák Domokos.

KEDVES OLVASÓINKNAK BOLDOG, DIADALMAS BÉKÉT HOZÓ ÚJ ESZTENDŐT KIVÁNUNK!

FÖT. JÓZAN MIKLÓS püspök úr néhány hete betegeskedik, valami tályoggal, mely a lábán keletkezett. Ezért a klinikán keresett gyógyulást és Istennek hála nem is hiába, mert a gondos orvosi kezelésnek meg is van a hatása. Lapunk zártakor el is hagyta a klinikát és felelősségteljes munkakörét át is vette.

ÚJÉV A FÖT. PÜSPÖK ÚRNÁL. Újesztendőben a kolozsvári egyházi emberek a főt. püspök urat fel szokták keresni jókívánságaikkal. Most a főt. urnak a klinikán való tartózkodása miatt a hívek serege dr. *Gelei József* főgondnok és dr. *Kiss Elek* főjegyző urakat bízta meg az újévi jókívánság kifejezésével, akik ezt a megbízatást vállalva, a főt. püspök urnak kifejezték a mindnyájunk jókívánságait.

FÖT. JÓZAN MIKLÓS püspök urunkat a Kormányzó Úr öföméltósága a magyar érdemrend nagykeresztjével tüntette ki. Ez a kitüntetés egész egyházunkban osztatlan örömet keltett, mert ezzel az igazi érdem nyerte el méltó elismerését. A főt. püspök urat ez alkalommal az egyházi vezetőkön kívül a következő kiválóságok üdvözölték:

Kállay Miklós miniszterelnök, Szinyei-Merse Jenő vallás- és közoktatásügyi miniszter, Raffay Sándor Bányai Evangélikus Egyházkerület püspöke, Thuróczy Zoltán evangélikus püspök, Nyíregyháza, dr. Ravasz László ref. püspök, Budapest, Báró Perényi Zsigmond, dr. Szily Kálmán, Lukács György ny. miniszter, Tőrekgy Géza, a Kuria elnöke, dr. Czettler Jenő titkos tanácsos, műegyetemi tanár, dr. Pesthy Pál ny. igazságügyi miniszter, dr. Bárdossy László ny. miniszterelnök, dr. Szász Lajos közellátási miniszter, Ugron Gábor ny. miniszter, Boga Alajos kanonok, dr. Pataky Tibor államtitkár, dr. Zsindely Ferenc államtitkár, Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter, dr. Szendy Károly, Budapest polgármestere, dr. Tasnády-Nagy András ny. igazságügyminiszter, báró Bánffy Dániel földművelésügyi miniszter, Fáy István államtitkár, gróf Széchenyi Bertalan, dr. Varga József kereskedelemügyi miniszter, dr.

Schand Károly O. K. H. alelnök-vezérigazgató, dr. Gyulay Tibor iparkamarai főtitkár, miniszteri biztos, dr. Fabinyi Tihamér, dr. Molnár Andor, Homonnay Tivadar, Reményi-Schneller Lajos pénzügyminiszter, Ottlik György, dr. Kováts Gyula miniszteri osztályfőnök, Huszár Aladár, dr. Wünscher Frigyes, Rakovszky Iván, vitéz Farkas Ferenc Országos Főcserkész, dr. Rákóczi Imre miniszteri osztályfőnök, dr. Wladár Gábor, dr. Bedy László, dr. Láhner Kornél, dr. Eöttevényi Olivér, Kászonyi Richárd főispán, dr. Májay Ferenc polgármester, Erdélyi Párt Országos Központja, dr. Alföldy Ernő ítélőtáblai elnök, dr. Keledy Tibor, Kolozsvár polgármestere, Jász-Nagykun-Szolnok alispánja, stb.

AZ ORSZÁGGYÜLES FELSŐHAZÁNAK ÚJ UNITARIUS TAGJAI. A decemberi választáson Háromszék vármegye törvényhatósági bizottsága dr. *Szent-Iványi* Gábor földbirtokos, felügyelő gondnokot, Udvarhely vármegye törvényhatósági bizottsága *Pál* Dénes siménfalvi lelkészt, az Egyetemes Lelkészkör volt elnökét felsőházi tagnak választotta. Marostorda vármegye pedig *Halmágyi* János esperest felsőházi póttagnak választotta. Tiszta szívből örvendünk, hogy Erdély három vármegyéje egyházunk köréből ilyen kiváló személyiségeket emelt ki nemes, hazafias kötelességteljesítésre.

Dr. *Szent-Iványi* Gábor az egyházi életben oly szerepet töltött be, mely mindenki előtt a legnagyobb tiszteletet vívta ki. Mint egyházi vezető ember az egyházközségben, egyházkörben és az egyetemes egyház kormányzatában mindenütt kiváló munkásságot fejtett ki. Mint jogász az egyes kérdések tisztázásánál éles elméjével, nagy tudásával sokszor eldönti a vitás kérdéseket és tárgyilagosságával mindig tiszteletet ébreszt maga iránt. Nem hajszolja a népszerűséget, de mint kiváló gazda is a népnek nevelője, gazdasági jólétének emelője s minden tekintetben példaadó személyiség. Mint jókedvű és soha meg nem szűnő adakozó neve is ott van mindenütt, ahol a szükség kívánja. Méltóbb emberre nem eshetett a választás.

Pál Dénes siménfalvi lelkész mint lelkészkeri elnök az egyházközség határán túl is kiváló vezető egyéniségnek bizonyult. A szövetkezeti mozgalomban résztvett nemcsak a községében, hanem azon túl is. Ebbéli munkásságát a „Szövetség” azzal honorálta, hogy igazgatósági tagjai sorába választotta. Az ő felsőházi tagsága azt is igazolja, hogy ma már a falumunkát igazán megbecsülik. De úgy érezzük, hogy egyúttal a lelkészi munka is meg van ezáltal becsülve, amiben szebb jövő hajnalát látjuk derengeni.

Halmágyi János esperes mindig egyike volt a legmunkásabb és legszeretetteljesebb lelkészeknek. Mint lelkész híveinek igazi, szeretetteljes pásztora, az egyetemes egyháznak pedig egyik legkomolyabb és legmélyebb érzésű vezető embere.

Esperesi működésében is a szeretet vezeti s azzal intézi el a komoly ügyeket is.

FERENCZ JÓZSEF budapesti Misszió-házi lelkészt a főtiszt. püspök úr 1943 jan. 1. hatállyal kinevezte a debreceni szórványegyházközség rendes lelkészének és az ezzel kapcsolatos szórványok gondozásával is megbizta.

A PÜSPÖK ÚR Benczédi Bakó Margitot ideiglenes jelleggel kisegítő tanítónői teendők végzésével bizta meg a vadadi unitárius felekezeti iskolánál.

A NAGYHOMORÓDMENTI TÁRSASKÖR dec. hó 6-án Miklós-napi díszülést tartott Homoródszentpálon. A műsoron Kiss Sándor unitárius lelkész-elnök elnöki megnyitóval és bezárával, Bardócz Béla főjegyző-alelnök a Kormányzó Úr Öfőméltóságáról tartott ünnepi beszéddel, Bede Emil lelkésztitkár énekszámával, Török Tercsi és Dimén Zsuska székely leányok pedig szavalatokkal tették maradandó emléküvé az ünnepélyt. Az összejövetelen a Nagyhomoródmente szinte mindenik faluja képviseltette magát.

AZ UNIT. NŐK ORSZ. SZÖVETSÉGÉNEK elnöksége értesíti a vidéki nőszövetségeket, hogy a megígért fonalat még nem sikerült megszerezni mindnyájunk által ismert okok miatt. Felkérjük ismételten a nőszövetségek vezetőit, valamint lelkész a. f., hogy a kolozsvári *kórházakba jövő* betegeikről küldjenek értesítést nőszövetségi irodánkhoz, hogy meglátogathassuk őket és szükség esetén segítségükre lehessünk.

Atyafiságos üdvözlettel:

Elnökség.

RIGMUS

A püspök úr írja kis unokájának:
Györgynek.

Drága kicsi Unokám,
Gondolsz néha-néha rám?
Én ugyancsak gondolok:
Amig éj-nap elforog
Csillagsugár tengelyén,
Szembenézünk Te még Én ...
Köszöntelek jókorán
Piros hajnal bitorán;
És ha száll az alkonyat,
Lelkem Véled elmulat. —
— „Kis Nénje“ is integet
Mátyáshegyről lejövet:
Majd ha együtt mehetünk,
Teljes lesz az örömünk! Ámen.

J. M.

KERESSÜK PÉTERFY ÁGNESNEK keresztlevelét. Valószínű Péterfy Sándor (hévizi, csókfalvi, székelykeresztúri) lelkésznek a leánya s Ilkei Sándorhoz ment férjhez Vargyasra 1870-ben. Aki tud róla, sziveskedjék a kolozsvári unitárius egyházközség lelkészi hivatalát értesíteni, minthogy egyik hitbuzgó hívünknek nagyon fontos érdeke, hogy ezt megkapja.

A DÁVID FERENC EGYLET alapszabályait a múlt évi közgyűlésen történt módosítással az E. K. Tanács 76—1942. sz. alatt 1942. jan. hó 16-án tartott ülésén jóváhagyta és a m. kir. belügyminiszter úr 541208—1942. VII. b. szám alatt látta-mozta. Az egylet arra igyekszik, hogy minél előbb kinyomassa és szétküldje a magyar törvények szellemével és rendelkezéseivel módosított alapszabályt. Most már valóban eljött az idő, hogy a Dávid Ferenc Egyletben az egyleti életet újjászervezzük s ezzel is kifejezésre juttassuk egyházunk iránt való szeretetünket.

AZ 1942. ÉVI FŐTANÁCSI ÜLÉS idejét az E. K. Tanács folyó évi március hó 28 és következő napjaira tűzte ki. A mostani téli fűtőanyag gondok miatt nem lehetett előbbre tenni a főtanács idejét. A főtanács előtt való napon lesz, d. u. 5 órakor a Dávid Ferenc Egylet közgyűlése is, melynek tárgysorozatát a novemberi számunkban közöltük. A közgyűlés ünnepies részének tárgysorozatát kellő időben közölni fogjuk.

HÁZASSÁG. Kiss Viola és dr. Szász Tibor m. kir. tisztiorvos december hó 19-én d. u. 4 órakor az unitárius templomban tartották esküvőjüket. Az egyházi áldást a menyasszony édesapja: dr. Kiss Elek egyházi főjegyző adta az ifjú házaspárra nagy közönség jelenlétében. Isten áldása legyen az ifjú házaspár életén.

LŐRINCZY DEZSŐ ny. Máv. főintéző hosszas betegség után 62 éves korában Nagyváradon elhunyt. Temetése jan. hó 7-én volt Nagyváradon nagy részvét mellett. Lőrinczy Zoltán számvevő testvérbátyját gyászolja az elhunytban.

VIDÉKI NŐEGYLETEINK hazafias lelkesedéssel karolják fel harcoló honvédeinknek küldendő hózsák ügyét is. Központi Nőegylet kéri, hogy minden Nőegylet küldje be minél előbb a gyűjtött és elkészített hózsákokat.

A LAP ELFOGADÁSA ELŐFIZETÉSRE KÖTELEZ. KÜLDJE BE AZONNAL ELŐFIZETÉSÉT.

Az „Unitárius Közlöny” megjelenik havonta 15-én.
Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL. Kolozsvár, Kossuth L. u 9.